

карантинний вид *A. artemisiifolia* трапляється в різних біотопах Волинської області, виступаючи здебільшого як домінант.

Джерела та література

1. Амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.): систематика, біологія, адаптивний потенціал та стратегія контролю. Монографія / М.М. Неїлик, Я.Г. Цицюра. Вінницький національний аграрний університет. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2020. 700 с.
2. Іванців О. Я., Іванців В. В. 2016. Еколого-біологічні особливості поширення амброзії полинолістої на Волині: [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6306/1/6.pdf>.

**ДОСЛІДЖЕННЯ СМОЛОПРОДУКТИВНОСТІ
PINUS SYLVESTRIS L. В УМОВАХ
ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ**

Вакулюк М., Голуб С.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

У переважній більшості природно-географічних зон України сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.) слугує основною лісотвірною породою, насадження якої виконують кліматорегулятивні, водозахисні, ґрунтозахисні та інші екологічні функції. Соснова живиця – екологічно чистий і біологічно відновлювальний матеріал, є цінною сировиною для отримання каніфолі, скипидару та багатьох інших хімічних продуктів. У країнах з розвинутою економікою на одну особу використовують 1,8 кг каніфолі. Окрім традиційного застосування продуктів із живиці, варто відзначити нові можливості її використання у виробництві біопалива [1].

Потенційні можливості підсочки хвойних насаджень України, передусім у соснових лісах, є значними. Одним із можливих і економічно виправданих напрямків подальшого удосконалення заготівлі соснової живиці, пониження її собівартості та росту продуктивності праці під час її заготівлі є відбір високосмолопродуктивних дерев [3].

Складність природи та різноманітність лісів зумовлюють необхідність їх розподілу на більш-менш однорідні категорії, тобто типи лісу. Такий розподіл необхідний для практики лісового господарства, пізнання законів життя лісу і має загальнонаукове зацікавлення [2].

Смолопродуктивність залежить від комплексу природних умов, які обумовлюють життєдіяльність сосни. Насадження, що виростають в багатших умовах, характеризуються вищим рівнем життєдіяльності і, відповідно, мають підвищену смолопродуктивність, порівняно з іншими насадженнями, що виростають у менш сприятливих умовах [1].

Смоловиділення у сосни звичайної, яке залежить від фізіологічного стану дерев та інших внутрішніх і зовнішніх причин, триває від декількох годин до трьох діб [2]. При підсочуванні сосни звичайної трапляється значний недолік, а саме значне витікання живиці протягом перших 12 годин та подальше скорочення витоку смоли. Це явище пояснюється добовою та сезонною циклічністю витоку живиці в сосни звичайної [3].

Враховуючи те, що сосна звичайна в Україні є основою лісосировинної бази для заготівлі живиці, проблема підвищення її біологічної смолопродуктивності, а також адаптація технологічних режимів підсочки до динамічних циклів виділення живиці в сосни має важливе практичне значення [1].

Мета досліджень – встановити величину індивідуальної смолопродуктивності у сосни звичайної *Pinus sylvestris* L. в умовах Волинського Полісся

Смолопродуктивність у дерев сосни звичайної встановлювали за прямою ознакою – вихід живиці за одиницю часу методом мікропоранень [2]. Цей показник у вагових одиницях за добу ми і вважали біологічною здатністю дерева до виділення Смолопродуктивність у дерев сосни звичайної встановлювали за прямою ознакою – вихід живиці за одиницю часу методом мікропоранень [3]. Цей показник у вагових одиницях за добу ми і вважали біологічною здатністю дерева до виділення живиці.

Для досліджень були відібрані найхарактерніші ділянки лісових насаджень у Волинській області, на яких закладали пробні площі.

Однією з причин значної неоднорідності показника смолопродуктивності дерев є те, що динаміка виходу живиці в дерев

різної категорії за смолопродуктивністю суттєво відрізняється. Крім того, після відкриття смоляного каналу смоловиділення в сосни звичайної продовжується залежно від фізіологічного стану дерев та інших внутрішніх і зовнішніх причин від декількох годин до трьох діб. Таким чином, наші дослідження підтверджують думку, що особливістю високосмолопродуктивних дерев є інтенсивне виділення живиці з перших годин та швидке її припинення, що дає більше часу на відновлення виділеної живиці.

Як свідчать дані досліджень, максимальне смоловиділення спостережено при нанесенні поранень у ранковий та обідній час (3,75–4,05 г), а найменше – у вечірні години (2,88–3,19 г). Проте при нанесенні поранень у нічний час (22⁰⁰ та 2⁰⁰ год.) максимум смолопродуктивності припадав на ранкові години. Найвищу смолопродуктивність спостережено при нанесенні поранень о 14⁰⁰, що становить 116 % від середнього, а при нанесенні поранень о 10⁰⁰ та 6⁰⁰ відповідно 107 % та 104 %. Очевидно, що підвищена смолопродуктивність у денні години пов'язана з максимально сприятливим температурним режимом перших годин смоловиділення, впродовж яких виділяється основна маса живиці.

Таким чином найбільший вихід живиці у дерев різних категорій смолопродуктивності у весняний та осінній періоди спостережено з другої до четвертої години від початку смоловиділення. У літній період пік смолопродуктивності у дерев з високою та середньою смолопродуктивністю спостерігали у перші дві години від початку смоловиділення, а низької – від другої до четвертої години.

У добовому періоді вищий вихід живиці у дерев спостерігали при нанесенні поранень в середині дня (близько 14⁰⁰). Очевидно, що підвищена смолопродуктивність у денні години пов'язана з максимально сприятливим температурним режимом перших годин смоловиділення, впродовж яких виділяється основна маса живиці. Факт, що виділення живиці в дерев сосни звичайної триває впродовж короткого часу та підпорядковане певній ритмічності, є важливим для практики підсочного виробництва, а саме, поранення потрібно наносити з паузами, оптимальними для смоловиділення, за дотримання умов і правил підсочування.

Джерела та літератури

1. Гриб В. М. Вплив складу насаджень на смолопродуктивність сосни звичайної // *Науковий вісник Національного аграрного ун-ту*. К., 2014. Вип. 71. С. 83–85.
2. Осадчук Л. С. До оптимізації технології підсочування сосни // *Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість* : міжвід. наук.-техн. Зб. Львів : УкрДЛТУ, 2013. Вип. 28. С. 55–58.
3. Юськевич Т. В. Визначення смолопродуктивності хвойних порід в умовах Західного регіону України // *Наук. вісник УкрДЛТУ* : Зб. наук.-техн. праць. Львів : УкрДЛТУ, 2007. Вип. 7. С. 15–18.

**ВЕГЕТАТИВНЕ РОЗМНОЖЕННЯ *VACCINIUM*
CORYMBOSUM L. ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПЛАНТАЦІЙ
У ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Горошко В., Голуб С.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Для успішного функціонування лісогосподарських підприємств потрібне постійне розширення асортименту продукції рослинництва. Тому на сьогодні актуальним є питання закладки плантацій побічного лісокористування. В цьому аспекті вирішальну роль відіграє як видова так сортова різноманітність насаджень та їх економічна рентабельність. Тому виникає потреба у наукових дослідженнях та розробці практичних рекомендацій з підвищення якостей посадкового матеріалу, його прискореного отримання у визначених кількостях [2].

Великою популярністю, добрими смаковими, лікувальними і декоративними властивостями характеризується північноамериканська рослина *Vaccinium corymbosum* L., що має крупні плоди. За природними умовами багато регіонів України придатні для вирощування цієї культури, але її поширення лімітується обмеженим виробництвом садивного матеріалу. Агротехнологічні заходи вирощування саджанців сортів лохини зі